

Quick te Bilzen (gem. Bilzen)

***Archeologisch vooronderzoek door middel van
verkennende boringen***

T. Deville & S. Houbrechts

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave.....	3
2 Colofon.....	4
3. Administratieve gegevens	5
3.1. Onderzoeksgegevens	S
3.2. Locatiegegevens	S
4 Inleiding.....	7
4.1. Onderzoekskader	7
4.2. Onderzoeksteam	7
4.3. Dankwoord	7
4.4. Uitwerking en rapportage	8
5. Onderzoeksstrategie.....	9
6 Onderzoeksresultaten.....	10
7. Aanbevelingen.....	14

Bijlagen

Bijlage 1: Boorstaten

2. Colofon

Condor Rapporten 122
ISSN 2034-6387

Quick te Bilzen, Gemeente Bilzen
Archeologisch vooronderzoek door middel van boringen

Auteurs: T. Deville en S. Houbrechts
In opdracht van: Architects Office Lahon & Partners
Foto's en tekeningen: Condor Archaeological Research BVBA, tenzij anders vermeld

Condor Archaeological Research BVBA, Bilzen, april 2013.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/ of openbaargemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorefschriftelijke toestemming van de uitgevers.

Condor Archaeological Research BVBA

Martenslindestraat 29,

3742 MARTENSLINDE (BILZEN)

Tel 0032 (0)498 59 38 89

E-mail: info@condorarch.be

www.condorarch.be

3. Administratieve gegevens

3.1 Onderzoeksgegevens

Datum veldwerk: 08/04/2013
Uitvoerder: Condor Archaeological Research BVBA
Condor Rapporten: 122
Opdrachtgever: Architects Office Lahon & Partners
Onderzoeksvorm: Verkennend booronderzoek
Bevoegd gezag: Zolad+

3.2 Locatiegegevens

Provincie: Limburg
Gemeente: Bilzen
Plaats: Bilzen
Toponiem: Tongersestraat
Kadastrale gegevens: Afdeling: 1 Sectie: H / 1 Nrs.: 707E.
Kaartblad: /

Afbeelding 1: Topografische kaart van de omgeving van het plangebied (roze kader) met daarop de zes uitgevoerde boringen. Het gearceerde deel behelst de verharde zone.

4 Inleiding

4.1. Onderzoekskader

Op maandag 8 april 2013 heeft Condor Archaeological Research bvba in opdracht van Architects Office Lahon & Partners een booronderzoek uitgevoerd aan de Tongersestraat te Bilzen, gemeente Bilzen, provincie Limburg. Binnen het plangebied wordt weldra een nieuw Quick restaurant gerealiseerd met bijhorend waterbufferbekken en parkeerterrein.

Het doel van het booronderzoek is om vast te stellen of de toekomstige verstoringsdiepte, die grotendeels beperkt blijft tot een diepte van 40 cm beneden het maaiveldniveau, naast een palenfundering een verstorende invloed zal hebben op het onderliggende archeologisch niveau. Afhankelijk van de onderzoeksresultaten kan dan beslist worden of er een verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is, dan wel dat de werken geen invloed hebben op het archeologisch niveau waardoor een vervolgonderzoek niet noodzakelijk wordt geacht.

4.2. Onderzoeksteam

Het onderzoeksteam van Condor Archaeological Research bestond uit:

- S. Houbrechts Digitalisatie
- T. Deville Veldwerk en rapportage

4.3. Dankwoord

Dankzij de medewerking en het vertrouwen van verschillende partijen kon er tijdens dit project voortvarend worden gewerkt. In het bijzonder danken we de opdrachtgever, Architects Office Lahon & Partners, voor de voortvarende medewerking en Zolad+.

4.4. Uitwerking en rapportage

Na het veldonderzoek worden de onderzoeksgegevens uitgewerkt en geanalyseerd. Ter afronding van het archeologisch vooronderzoek is het voorliggend eindrapport samengesteld.

5. Onderzoeksstrategie

Op vraag van Dhr. T. Vanderbeken, erfgoedconsulent van Zolad+ werd in eerste instantie een verkennend booronderzoek uitgevoerd waarbij verspreid over het gehele plangebied zes boringen dienen geplaatst te worden. Drie boringen zijn aan de straatzijde geplaatst (boringen 1, 2 en 3), de overige drie boringen (boringen 4, 5 en 6) zijn achteraan op het terrein uitgevoerd. Op die manier werd getracht een driehoeksgrid te realiseren. Boring 1 werd geplaatst in de oostelijke hoek van het terrein op een verharde ondergrond. De overige boringen zijn in het weiland geplaatst. De exacte boorlocaties zijn tijdens het veldwerk bepaald door middel van een GPS-toestel (type: Trimble R6) met een afwijking van 1 à 2 cm. Tevens wordt van iedere boring de hoogte bepaald ten opzichte van TAW (Tweede Algemene Waterpassing).

Er is geboord met een Edelmanboor (handboor) met een diameter van 7 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot op een diepte van minstens 130 cm beneden het maaiveld. Het opgeboorde sediment is verbrokkeld en versneden en geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De boringen zijn lithologisch beschreven conform de ASB 5.2-norm en bodemkundig (FAO/Unesco) geïnterpreteerd. Iedere boring is gefotografeerd. De boringen zijn uitgelegd in rijen van 50 cm.

6. Onderzoeksresultaten

Volgens de bodemkaart van België wordt binnen het plangebied een matig gleyige leembodem met een textuur B-horizont verwacht. Kenmerkend voor deze bodems is dat het regenwater stagneert op de B-horizont na zware regenbuien of aanhoudende neerslag. Deze bodems hebben een humeuze, grijsbruine bovengrond (Ap-horizont) van 25-30 cm dik. Hieronder ligt een bleekbruine uitlogingshorizont (E-horizont). Op het contactvlak met de textuur B-horizont worden duidelijke roestvlekken vastgesteld. De basiskleur van de Bt-horizont is bruin met grijsachtige vlekken en ijzer- of mangaanconcreties.

Afbeeldingen 2 (links) en 3 (rechts): Detailfoto's van de boringen 1 en 2.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek kan er een onderscheid worden gemaakt tussen de gegevens uit boring 1 en deze uit de overige boringen.

Boring 1 werd, zoals vermeld in het vorige hoofdstuk, geplaatst binnen de aanwezige grindverharding aan de oostelijke hoek van het plangebied. Voor de uitvoering van deze boring werd in eerste instantie de aanwezige verharding verwijderd. Dit grindpakket, gemengd met puin heeft een dikte van circa 20 cm. Hieronder is een opeenvolging van geroerde lagen vastgesteld tot op een diepte van 130 cm beneden het maaiveldniveau. De geroerde lagen, drie in totaal, zijn opgebouwd uit sterk zandige leem dat vermengd werd met baksteenpuin. De lagen zijn onderling te onderscheiden op basis van kleurverschillen.

Op een diepte van 130 cm beneden het maaiveldniveau is, middels een scherpe begrenzing de C-horizont vastgesteld. Deze bestaat uit zwak zandige leem en heeft een bruingele kleur.

Afbeeldingen 4 (links) en 5 (rechts): Detailfoto's van de boringen 3 en 4.

De overige boringen vertonen eenzelfde beeld. Lokaal, per boring, zijn er kleine nuanceverschillen, op vlak van kleur of roestvlekken.

In de boringen 2 tot en met 6 bestaat de toplaag uit een donkerbruingrijze, matig zwakke humeuze bouwvoor (Ap-horizont) die een dikte van circa 15 cm heeft. Hieronder is een, waarschijnlijk door bioturbatie, geroerde laag vastgesteld die bestaat uit een menging van materiaal uit de bovenliggende bouwvoor (Ap-horizont) en de onderliggende E-horizont. Deze laag komt voor tot op een diepte van 30 (boring 5) à 35 cm (boringen 2, 3, 4 en 6) beneden het maaiveld. Hieronder is de E-horizont aangetroffen. Deze bestaat uit grijze, zwak zandige leem en is zwak tot matig roesthoudend. De laag loopt aardig diep door. Het is pas op een diepte van 105 à 130 cm beneden het maaiveldniveau dat de B-horizont wordt vastgesteld. De samenstelling van deze B-horizont verschilt van boring tot boring. In tegenstelling tot de "briklaag", de inspoeling van lutumdeeltjes, die zo karakteristiek is als B-horizont in de leemstreek, gaat het hier om een aanrijkingshorizont met roest en ijzerconcreties wat voor een stagnatie van regenwater zorgt. Op geen enkel ogenblik werd tijdens het veldwerk een verstugging, zelfs geen lichte, vastgesteld.

In boring 5 (*afbeelding 6*) is de boring dieper doorgezet omdat de B-horizont hier duidelijk naar voren kwam. De B-horizont is hier vastgesteld tot op een diepte van 155 cm beneden het maaiveldniveau waarna deze, geleidelijk aan, afzwakt in een BC-horizont. Op een diepte van 200 cm beneden het maaiveldniveau was de niet aan bodenvorming onderhevige moederbodem (C-horizont) nog steeds niet aangeboord.

Samenvattend kan gesteld worden dat de aanwezige roestlaag een barrière vormt voor een vlotte impregnatie van regenwater wat zorgt voor een stagnatie. Deze tijdelijke schijngrondwatertafel zorgt ervoor dat roestpartikels oplossen, waarna deze zich later

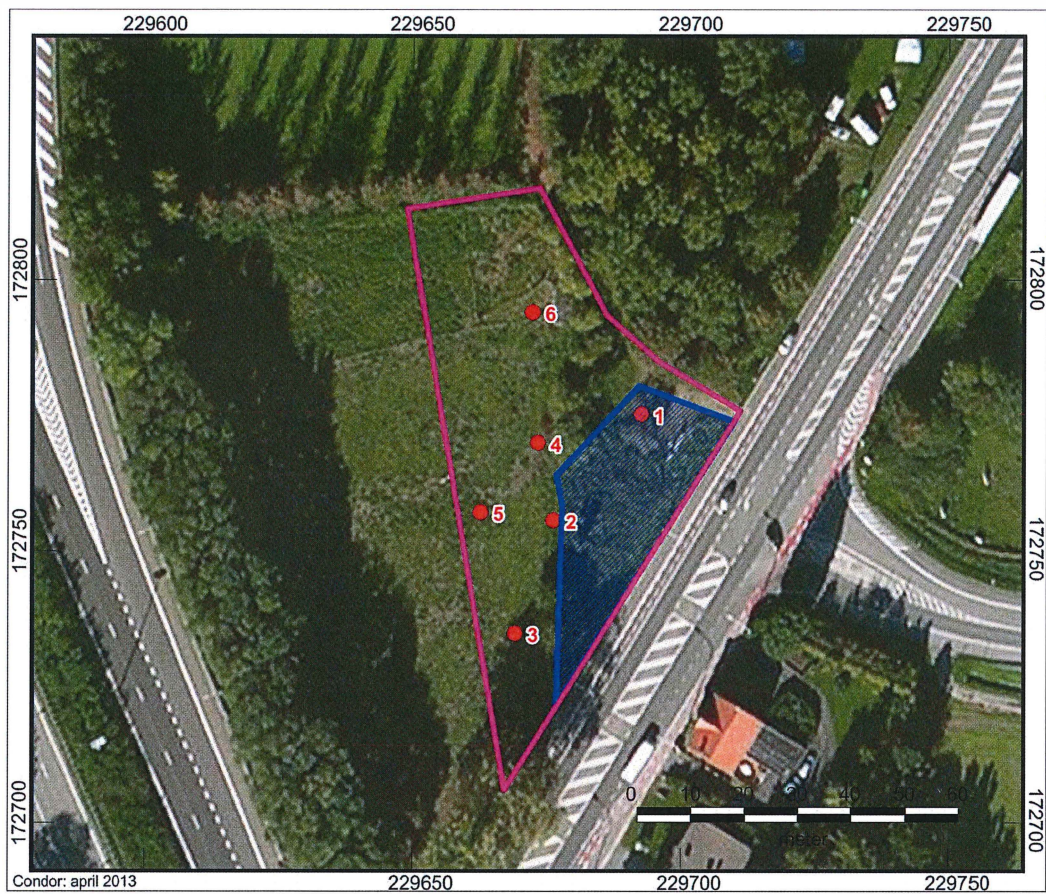
bij het dalen van de tijdelijke grondwatertafel, vastzetten waardoor de aanwezige roestige B-horizont op termijn alleen maar verder ontwikkeld.

Afbeelding 6: Detailfoto van boring 5.

Afbeelding 7: Overzichtsfoto nabij boring 4 in zuidelijke richting. Op de foto is duidelijk het microreliëf herkenbaar dat het terrein karakteriseert.

Afbeelding 8: Boorpuntenkaart met daarop de locaties van de geplaatste boringen binnen het plangebied (roze kader) met aanduiding van de verharde zone.

7. Aanbevelingen

Op basis van de onderzoeksresultaten van het booronderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd. Niet alleen is een klein deel van het plangebied dieper verstoord dan de toekomstige ontgravingsdiepte, een tijdelijke schijngrondwatertafel is een uiterst ongunstig fenomeen dat de locatiekeuze in het verleden, negatief zal hebben beïnvloed. Het is dan ook niet verwonderlijk dat dit terrein in gebruik is als weiland, daar het voor normale akkerteelt niet in aanmerking komt. Daarnaast is de te realiseren verstoring van dermate beperkte aard dat een vervolgonderzoek niet adequaat zou zijn ten opzichte van de eventuele resultaten dat een verder onderzoek zou voortbrengen.

Bovenstaand advies is slechts een selectieadvies en dient louter ter advisering van het bevoegd gezag: Zolad+. Het definitieve besluit met betrekking tot de vrijgave van het terrein, zal op basis van het uitgebrachte advies genomen worden door het bevoegd gezag. Daarom wordt geadviseerd om inzake het besluit contact op te nemen met Zolad+.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Locatie : Quick te Bilzen _____

Datum : 08-04-2013 _____

Beschrijver : Tom Deville _____

Boor	LOO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken						Interpretatie			opmerkingen
nr.	(cm)	GD	BK	BS	BZ	BG	BH	HK	TK	IK	VLK	LG	TL	CO	SST	NVS1	NVS2	BHN	BI	GI	
1	20	GD			4			GR	BR										OPH		BMX3
	50	L			4			GR	BR										X		BMB2
	90	L			4			GR			VOR1					ROV1			X		BMB2
	130	L			4			GR		DO	VGR1								X		BMB2
	150	L			2			BR	GE									BHC			
2	15	L			2		2	GR	BR	DO								BHA	BOV		
	35	L			2		1	GR	BR										X		
	130	L			2			GR								ROV1		BHE			
3	15	L			2		2	GR	BR	DO								BHA	BOV		
	35	L			2		1	GR	BR										X		
	105	L			2			GR								ROV1		BHE			
	130	L			2			GR			VOR2					ROV3		BHB			
4	15	L			2		2	GR	BR	DO								BHA	BOV		
	35	L			2		1	GR	BR										X		
	105	L			2			GR								ROV1		BHE			
	130	L			2			GR			VOR2					ROV3		BHB			
5	15	L			2		2	GR	BR	DO								BHA	BOV		
	35	L			2		1	GR	BR										X		
	120	L			2			GR		LI	VOR1					ROV1		BHE			
	155	L			2			OR								ROV5		BHB			
	200	L			2			GR			VOR2					ROV2		BHBC			
6	15	L			2		2	GR	BR	DO								BHC	BOV		
	35	L			2		1	GR	BR										X		
	105	L			2			BR	GE									BHE			
	130	L			2			GR			VOR2					ROV2		BHB			

Betekenis van de afkortingen:

LDO - Onderzijde boortraject in cm -mv

Lithologie:

GD - Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen, Z = zand, P = puin

Korrelgrootte: uf = uiterst fijn, zf = zeer fijn, mf = matig fijn, mg = matig grof, zg = zeer grof,

ug = uiterst grof

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG = bijmengsel grind,

BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur: BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje, PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2° en 3° letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

SO = Sortering: 1 = slecht, 2 = matig, 3 = goed, 4 = zeer goed

CO = Consistentie (C): ZSL = zeer slap, SLA = slap, MSL = matig slap, MST = matig stevig, STV = stevig

PLH = plantenresten (PL): PLO = geen, PLI = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel

NVS = nieuwvormingen: MNC = mangaanconcreties, ROV = roestvlekken, FEC = ijzerconcreties,

FFV = fosfaatvlekken

TL = trends in de laag: FUA = naar boven toe fijner, TOH = aan de top humeus

SST = Sedimentaire structuren: KL = kleilagen, LL = leemlagen, STZL = zandlagen, FLA = fijn gelaagd

LG = laaggrens: BSE = basis scherp, BGE = basis geleidelijk, BDI = basis diffuus

BHN = Bodemhorizont: BHA = A-horizont, BHAp = ploegvoor/omgezette diepere lagen, BHAA = plaggendek, BHB = B-horizont, BHBs = B-horizont met sesquioxiden, BHC = C-horizont, BHCg = C-horizont met gleykenmerken, BHCr = gereduceerde C-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties: BOV = bouwvoor, XX = recent verstoord, XM = verveend,

VEG = veengrond, OPG = opgebracht, SLO = slootvulling, PD = plaggendek, AD = antropogeen dek,

MPG = moderpodzol

GI = Geologische interpretaties: LSS = löss, COL = colluvium, ALL = alluvium, DEZ = dekszand,

RIV = rivierafzettingen, FPG = fluvioperiglaciaal

AIS = Archeologische indicatoren: BST = baksteen, SKO = steenkool, HKF = houtskool fijn verdeeld,

AWF = aardewerkfragmenten, PUI = puin, SIN = sintels, ASF = asfaltbeton, MXX = metaal

SVU = vuursteenfragmenten, GLS = glas, SLA = slakken/sintels, VKL = verbrande klei/leem